

2026

CELEBRATING 50 YEARS

SKRÓT RAPORTU

Finansowanie przejęcia na chów bezklatkowy w UE

STRESZCZENIE

W następstwie europejskiej inicjatywy obywatelskiej „Koniec Epoki Klatkowej” z 2021 r. oraz w związku z prowadzonym przez Komisję Europejską przeglądem przepisów dotyczących dobrostanu zwierząt, który ma nastąpić pod koniec 2026 r., nabiera rozpędu dynamika społecznego poparcia dla eliminowania chowu klatkowego w UE. W niniejszym sprawozdaniu przeanalizowano: (i) **koszty** przejścia na systemy bezklatkowe dla kur niosek, trzody chlewnej, królików i cieląt; (ii) **mechanizmy finansowania** dostępne na szczeblu unijnym i krajowym oraz (iii) **narzędzia polityczne** i uwarunkowania kształtujące postęp w Niemczech, Francji, Hiszpanii i Polsce.

Opracowanie opiera się na przeglądzie literatury, mapowaniu instrumentów polityki szczebla unijnego i krajowego (z naciskiem na plany strategiczne dla wspólnej polityki rolnej (WPR) na lata 2023–2027 oraz wnioski Komisji dotyczące WPR na lata 2028–2034), a także ukierunkowanych analizach dotyczących poszczególnych państw (Niemiec, Francji, Hiszpanii, Polski), opracowanych na podstawie wywiadów z zainteresowanymi stronami.

Główne ustalenia z przeglądu dowodów

Ustalenia odnoszące się do różnych gatunków zwierząt hodowlanych, państw członkowskich i kontekstów politycznych pozwalają zarysować spójny obraz ogólnej sytuacji:

- Zmiana jest **technicznie wykonalna**, ale wymaga zróżnicowanego **poziomu inwestycji, zmian w zarządzaniu oraz dostosowań pod względem gruntów i infrastruktury**.
- **Zdecydowaną część kosztów transformacji stanowią inwestycje strukturalne**, a konsekwencje dla działania gospodarstwa różnią się w zależności od gatunku.
- **Produktywność zazwyczaj wraca do poziomu wyjściowego po wstępnym okresie przystosowania**, co podkreśla, jak ważne są stopniowe harmonogramy.
- **Poziom zaawansowania rozwiązań alternatywnych różni się bardzo w zależności od sektora**, co wpływa na wykonalność zmian (króliki) i ich koszty (w szczególności trzoda chlewna).
- **Dotychczasowe instrumenty unijne i krajowe** są ważne, ale **niedostatecznie ukierunkowane**, aby przechodzenie na chów bezklatkowy stało się zjawiskiem na dużą skalę.

Kluczowe wnioski z analiz dotyczących państw członkowskich

Przypadki państw członkowskich stanowią źródło konkretnych przykładów czynników kształtujących transformację w praktyce. We wszystkich czterech państwach zaobserwowano spójny zestaw barier strukturalnych i czynników sprzyjających: niepewność w kwestii przyszłych przepisów unijnych, ograniczone finansowanie ukierunkowane na potrzeby kluczowych inwestycji w stanowiska chowu, niedostateczne zachęty po stronie popytu, a także ramy WPR, które premiuje głównie utrzymanie *status quo*, a nie przejście na inne rozwiązania. Jednocześnie dowody wskazują, że pewność prawa, ukierunkowane finansowanie, dojrzałe pod względem technicznym rozwiązania alternatywne oraz zdecydowane sygnały ze strony rynku mogą mieć pozytywny wpływ na postęp.

Tabela 1: Najważniejsze wnioski z analiz dotyczących państw członkowskich

Sektor	Najważniejsze wnioski
Cielęta	
Francja	<ul style="list-style-type: none"> • Przyjęcie praktyk grupowego odchowu cieląt wynika głównie z podejścia oddolnego i łatwo rozprzestrzenia się wśród hodowców. • Potencjał wspierania grupowego odchowu w hodowli cieląt pozostaje niedostatecznie wykorzystany na szczeblu krajowym. Eliminowanie indywidualnych kopców dla cieląt nie powinno prowadzić do poważnych, niekorzystnych skutków dla kosztów produkcji ani obciążeń inwestycyjnych. • Większość systemów oznakowania odnoszących się do produkcji mięsa nie wymaga grupowego odchowu cieląt. • W ramach kilku projektów i grup roboczych toczą się obecnie prace nad rozwojem grupowego odchowu cieląt.
Polska	<ul style="list-style-type: none"> • Nie ma obecnie żadnych przepisów krajowych ani krajowych instrumentów finansowania, które służyłyby propagowaniu grupowego odchowu cieląt. • Plan Strategiczny dla WPR mógł przyczynić się pośrednio do rozwoju grupowego odchowu cieląt za sprawą mechanizmu inwestycyjnego, przy czym nie jest pewne, ile tego rodzaju operacji uzyskało wsparcie. • Nie ma żadnego systemu oznakowania, który uwzględniałby warunki przetrzymywania cieląt.
Trzoda chlewna	
Hiszpania	<ul style="list-style-type: none"> • Dwie wspólnoty autonomiczne udzielają w ramach planu strategicznego dla WPR wsparcia na praktyki zakładające stosowanie systemów bezjarzmowych dla loch prośnych (ang. <i>free farrowing</i>). • Konieczne są stabilne ramy regulacyjne dla hodowców, szczególnie w kwestii wymogów określających minimalną przestrzeń dla loch, ponieważ inwestycje konieczne na początkowym etapie procesu zmian mogą być znaczne. • Z uwagi na niższy wskaźnik wyproszeń zachodzi ryzyko niższej produktywności w okresie przejściowym, gdy przechodzi się na systemy bezjarzmowe dla loch prośnych. • Prywatne systemy oznakowania związanego z dobrostanem zwierząt nie wymagają tego rodzaju praktyk ani ich nie propagują.

4 | Finansowanie przejścia na chów bezklatkowy w UE

Niemcy	<ul style="list-style-type: none"> • Nowo przyjęte przepisy ograniczają izolację loch do maksymalnie 5 dni. Ograniczenie to zostanie wdrożone w pełni pod koniec okresu przejściowego trwającego do 2035 r. • Hodowcy uważają, że dotacje publiczne są niewystarczające, aby sprostać wysokim kosztom inwestycji, głównie ze względu na fakt, że takie finansowanie opiera się na rocznych decyzjach budżetowych i brakuje w nim planowania długofalowego. • Bez odpowiedniego wsparcia finansowego wielu hodowców trzody chlewnej będzie rozważać rezygnację z hodowli, a nie przejście na systemy bezjarmowe dla loch prośnych. • Aktualne systemy oznakowania mięsa nie uwzględniają warunków przetrzymywania trzody chlewnej.
Kury nioski	
Niemcy	<ul style="list-style-type: none"> • Krajowy zakaz hodowli klatkowej kur niosek przyjęto w Niemczech w 2015 r. i stosowanie klatek jest obecnie zakazane. • Zobowiązanie branży do eliminacji jaj z chowu klatkowego, zainicjowane za sprawą szeregu kampanii organizacji pozarządowych, ułatwiło przyjęcie prawnego zakazu. • Kluczowe znaczenie dla zmiany miało zapewnienie finansowego wsparcia dla hodowców rezygnujących z chowu klatkowego. Ogółem w nowe systemy chowu zainwestowano 260 mln EUR, co pozwoliło zbudować 9 milionów stanowisk dla kur niosek.
Polska	<ul style="list-style-type: none"> • Pomimo że kraj jest piątym pod względem wielkości producentem jaj w UE, większość niosek (67%) nadal jest chowana w klatkach. • Finansowe wsparcie na chów bezklatkowy jest możliwe dzięki opracowanemu przez Polskę Planowi Strategicznemu dla WPR, ale nie ma pewności, jaka część budżetu tego planu zostanie przeznaczona na takie działanie.
Sektor	Najważniejsze wnioski
	<ul style="list-style-type: none"> • Zobowiązanie sektora prywatnego do zaprzestania komercyjnego wykorzystywania jaj z chowu klatkowego doprowadziło do presji w łańcuchu dostaw na chów bezklatkowy.
Króliki	
Francja	<ul style="list-style-type: none"> • Pomimo, że produkcja mięsa króliczego w dalszym ciągu opiera się w dużej mierze na stosowaniu klatek, sektor jest skłonny wdrażać praktyki alternatywne, aby poprawić widoczność produktów króliczych oraz odwrócić aktualne tendencje w produkcji. • Zmiana metod produkcji może również stanowić odpowiedź na popyt na ekologiczne produkty królicze, który obecnie przewyższa podaż. • Koszty związane ze zmianą metod produkcji na szczeblu krajowym mogą zawierać się w kwotach od 112 mln EUR do 132 mln EUR, przy czym znaczna część tej kwoty to inwestycje dokonywane na początkowym etapie procesu zmian.
Hiszpania	<ul style="list-style-type: none"> • Istnieje co prawda kilka hodowli ekologicznych, ale zdecydowana większość królików w Hiszpanii jest hodowana w klatkach. • Potrzeba dodatkowych badań i danych, aby rozwijać rozwiązania alternatywne względem klatkowego chowu królików oraz oszacować powiązane z tym koszty. • Niektóre systemy oznakowania dotyczące dobrostanu zwierząt mają zastosowanie do królików i uwzględniają warunki ich przetrzymywania, ale nie obejmują wymogu chowu bezklatkowego.

Ustalenia i zalecenia międzysektorowe

Na podstawie pełnego spektrum dowodów, w tym badań sektorowych, analiz sytuacji w państwach członkowskich oraz przeglądu instrumentów polityki, można sformułować następujące wnioski i zalecenia o charakterze międzysektorowym:

1. Kluczowym czynnikiem wspierającym przejście na chów bezklatkowy jest pewność polityki

Pewność przepisów, której towarzyszy jasny harmonogram zmian, stanowi główny czynnik kształtujący gotowość do inwestycji. Bez jasno określonych celów i ram czasowych hodowcy nie znają przyszłych wymogów, co zniechęca ich do przyjmowania alternatywnych rozwiązań hodowlanych. Analizy sytuacji w państwach członkowskich przeprowadzone w kontekście niniejszego badania potwierdzają ten wniosek: ustawowe punkty końcowe i stopniowe harmonogramy (np. w Niemczech) sprzyjały inwestycjom; jeżeli ich brakuje (np. jak w przypadku trzody chlewnej w Hiszpanii), stopniowe dostosowania powodują raczej stabilizowanie dotychczasowych systemów. Okresy przejściowe pomagają hodowcom przystosować się do sytuacji i zarządzać krótkoterminowymi zakłóceniami w produkcji. **Trwający przegląd prawodawstwa Unii dotyczącego dobrostanu zwierząt stanowi ważny kamień milowy w procesie spójnego przejścia na systemy chowu bezklatkowego.** W chwili obecnej niepewność dotycząca ostatecznego kształtu i harmonogramów nadchodzących reform sprawia, że wielu hodowców niechętnie inwestuje w stanowiska dla zwierząt, które wkrótce mogą stać się przestarzałe.

- **Sprawne przyjęcie zmienionych unijnych przepisów w zakresie dobrostanu zwierząt** ma niewątpliwie znaczenie dla zapewnienia widoczności, jakiej hodowcy potrzebują, by planować i zobowiązać się do długofalowych inwestycji bez narażania się na ryzyko podążania za przestarzałymi technologiami lub regulacjami.
- **W przepisach należy jasno wskazać okresy przejściowe dla poszczególnych gatunków, którym towarzyszą wytyczne dotyczące wdrażania oparte na najnowszych poradach naukowych i technicznych,** sformułowanych przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności, oraz ośrodki referencyjne Unii Europejskiej do spraw dobrostanu zwierząt, tak aby producenci mogli możliwie szybko podejmować świadome decyzje.

2. Przejście ku systemom bezklatkowym różni się znacząco w zależności od gatunków

Koszty zmian i ścieżki prowadzące w kierunku chowu bezklatkowego różnią się zdecydowanie w zależności od gatunku i kontekstu produkcji. Chociaż można wskazać pewne wspólne elementy, dane wyraźnie wskazują, że nie ma jednej uniwersalnej ścieżki transformacji; wyzwania związane ze zmianą, potrzeby finansowe, wymogi prawne, kwestie związane ze zdrowiem zwierząt oraz dynamika popytu znacznie się różnią w poszczególnych sektorach.

Szczególnie **koszty i wydajność mogą różnić się w zależności od gatunku:** zmiany w sektorze kur niosek zazwyczaj wymagają inwestycji strukturalnych i może to skutkować wyższymi kosztami bieżącymi. Efekty uczenia (lepsze projektowanie, zarządzanie stadem i higiena) mogą jednak doprowadzić do zniwelowania z czasem różnic w wydajności. W przypadku trzody chlewnej, z literatury wynika, że po przejściu krzywej uczenia się dobrze zaprojektowane systemy zakładające okresową izolację loch prośnych lub jej brak mogą dawać wydajność zbliżoną do systemu zakładającego stosowanie kójców porodowych, przy szacowanym wzroście kosztów na poziomie 2–4% w zależności od projektu i zarządzania. Z kolei w przypadku cieląt, chociaż konieczne mogą być inwestycje strukturalne związane z przemodelowaniem obiektów, koszty operacyjne grupowego odchowu są na ogół zbliżone do kosztów ponoszonych w przypadku kójców indywidualnych. W przypadku królików, szczególnie królic hodowlanych, alternatywne rozwiązania często wymagają dalszej optymalizacji technicznej, zanim zostaną wprowadzone na szeroką skalę.

Co ważne, dowody wskazują, że **jakość zaprojektowania systemu, higiena, bezpieczeństwo biologiczne i umiejętności personelu wpływają na rezultaty** w dużo większym stopniu niż to, czy stosuje się system bezklatkowy czy klatkowy, co pokazuje, **jak ważne są szkolenia i wymiana wiedzy**, pozwalające hodowcom od początku skutecznie projektować systemy bezklatkowe i nimi zarządzać.

- **Programy wsparcia finansowego powinny bazować na opartych na dowodach ocenach skutków**, uwzględniających koszty zmian związane z konkretnymi gatunkami, specyfikę gospodarstw oraz stopień zaawansowania dostępnych rozwiązań alternatywnych.
- **W ocenie należy brać pod uwagę zarówno zapotrzebowanie na inwestycje strukturalne, jak i zmiany operacyjne**, a także oczekiwane efekty uczenia i reakcje po stronie łańcucha dostaw, które mogą wpływać na koszty długofalowe.
- **Państwa członkowskie powinny określić plany transformacji właściwe dla poszczególnych gatunków, uwzględniając finansowanie i szkolenie.** Plany powinny być dostosowane do unijnych harmonogramów, w tym jasnych kamieni milowych, instrumentów

finansowych i zdolności w dziedzinie doradztwa. Powinny łączyć pomoc inwestycyjną na przebudowę, usługi doradztwa, szkolenia oraz platformy wymiany wiedzy w ramach **systemu wiedzy i innowacji w rolnictwie (AKIS)**.

- **Ukierunkowane na poszczególne gatunki „pakiety przebudowy”**, łączące wsparcie w projektowaniu przed dokonywaniem inwestycji, normy techniczne oraz szkolenie personelu, mogą pomóc hodowcom we wdrażaniu systemów chowu bezklatkowego w sposób skuteczny od samego początku procesu i pozwalający ograniczać ryzyko związane ze zmianą.

3. Inwestycje ponoszone na początkowym etapie procesu zmian jako główne ograniczenie

Wysokie koszty ponoszone na początkowym etapie procesu zmian pozostają jedną z głównych barier dla przejścia na systemy chowu bezklatkowego. Chociaż wpływ okresu przejściowego na wydajność jest często ograniczony w czasie, hodowcy muszą sfinansować istotne zmiany strukturalne związane ze stanowiskami dla zwierząt i infrastrukturą hodowli. W zależności od gatunku i państwa **dużym ograniczeniem pozostaje dostęp do kapitału na przebudowę, w tym budowę obiektów, modernizację i modyfikację terenu**. W rezultacie, chociaż trudno ocenić pełne koszty przejścia na chów bezklatkowy, przyjęcie ukierunkowanych instrumentów finansowania inwestycji stanowi główny czynnik napędzający zmianę w tym zakresie. **Wsparcie publiczne musi zatem w większym stopniu koncentrować się na ułatwianiu inwestycji kapitałowych oraz poprawie dostępu do finansowania**.

- **Państwa członkowskie powinny łączyć finansowanie z WPR, pomoc państwa i instrumenty finansowe, aby wspierać inwestycje strukturalne**. Łączenie dotacji z pożyczkami i gwarancjami może pomóc hodowcom w finansowaniu znacznej przebudowy stanowisk oraz zmniejszyć ograniczenia związane z wysokimi kosztami na początkowym etapie transformacji.
- **UE powinna zapewnić jaśniejsze wytyczne dotyczące przejściowego wsparcia w kontekście zasad pomocy państwa**. Doprecyzowanie tej kwestii pomogłoby państwom członkowskim w opracowywaniu programów wspierających inwestycje strukturalne oraz rekompensujących tymczasową utratę dochodów w okresie przejściowym, przy jednoczesnym zachowaniu zgodności z unijnymi regułami konkurencji.
- **Państwa członkowskie przy wdrażaniu instrumentu EBI na rzecz rolnictwa i biogospodarki, specjalnego instrumentu UE mającego na celu mobilizację inwestycji na dużą skalę w sektorze rolnym, powinny traktować priorytetowo inwestycje na rzecz dobrostanu zwierząt**.

Negocjując umowy z pośrednikami finansowymi, państwa członkowskie powinny zadbać o to, by instrumenty finansowe wspierane przez EBI wyraźnie umożliwiały inwestycje w chów bezklatkowy oraz inne działania poprawiające dobrostan zwierząt.

4. Finansowanie publiczne z wykorzystaniem wspólnej polityki rolnej (WPR) mogłoby być lepiej ukierunkowane na eliminowanie chowu klatkowego.

Jedynie **niewielki procent aktualnych programów WPR wspiera bezpośrednio eliminowanie chowu klatkowego, ponieważ wiele środków premiuje dotychczasowe praktyki.** Chociaż proponowana WPR na lata 2028–2034 wprowadza **dopłaty na okres przejściowy i wsparcie na ekstensyfikację**, które mogłyby przyspieszyć transformację ku bardziej odpornym systemom opartym na dobrostanie, eliminacja wyodrębnionego budżetu na wydatki środowiskowe i związane z dobrostanem zwierząt stwarza zagrożenie dla atrakcyjności tego rodzaju programów. Bez jasnego określenia priorytetów w krajowych planach strategicznych i jasnych sygnałów ze strony Komisji postęp będzie powolny. Aby osiągnąć wymierne korzyści w dziedzinie dobrostanu, niezbędne jest zapewnienie, by państwa członkowskie w pełni wykorzystywały dopłaty na okres przejściowy, wsparcie inwestycyjne oraz usługi doradcze w celu poprawy warunków chowu.

- **Plany partnerstwa krajowego i regionalnego powinny jednoznacznie priorytetowo traktować przechodzenie na systemy chowu bezklatkowego.** Szczególnie państwa członkowskie o wysokiej gęstości obsady zwierząt lub zdecydowanej przewadze konkurencyjnej w poszczególnych sektorach powinny mieć możliwość wykazania, w jaki sposób plany partnerstwa krajowego i regionalnego umożliwią zmianę stanowisk dla zwierząt, w tym poprzez **dopłaty w okresie przejściowym oraz rozszerzenie wsparcia, pomoc inwestycyjną i usługi doradztwa.**
- **Komisja powinna przedstawić jasne wskazówki mające na celu zapewnienie ambitnego podejścia do dobrostanu zwierząt w planach partnerstwa krajowego i regionalnego,** zachęcając państwa członkowskie, by przeznaczały wystarczające zasoby na inwestycje strukturalne oraz środki przejściowe pomimo eliminacji wyodrębnionej części budżetu na cele środowiskowe. Z tej perspektywy **Komisja powinna również wykorzystać procedurę udzielania zezwoleń,** aby zapewnić wyraźne uwzględnienie przejścia na chów bezklatkowy oraz odpowiednie zasoby na ten cel.
- **Państwa członkowskie i UE powinny wzmocnić rolę WPR w zwiększaniu skali ekologicznej hodowli zwierząt.** Przyjęcie na szczeblu unijnym celów dotyczących ekologicznej hodowli zwierząt, przykładowo poprzez określenie minimalnego odsetka zwierząt

hodowanych zgodnie z normami ekologicznymi, stanowiłoby jasny sygnał dla rynku i pomogło w dostosowaniu strategii krajowych. Uwzględnienie tych celów w planach partnerstwa krajowego i regionalnego przyspieszyłoby rynkową absorpcję systemów produkcji, które ze względu na swój charakter spełniają wyższe wymogi pod względem dobrostanu zwierząt, w tym systemu chowu bezklatkowego.

5. Środki po stronie popytu pozostają niedostatecznie wykorzystane, ale mają znaczenie w kontekście podziału kosztów w obrębie łańcucha wartości

Rosnący popyt na produkty wytwarzane z uwzględnieniem dobrostanu zwierząt ma kluczowe znaczenie dla przechodzenia ku systemom chowu bezklatkowego. Chociaż praktyki hodowli bezklatkowej mogą zwiększać koszty produkcji, zdecydowane środki po stronie popytu mogą pomóc w utrzymaniu konkurencyjności cenowej i wspierać producentów. Realne zaangażowanie, zamówienia publiczne oraz wiarygodne i ujednoczone systemy oznakowania pozwalają na przenoszenie kosztów oraz tworzą stabilny popyt; ich brak ogranicza motywację producentów, by zdecydować się na zmiany.

- **Należy poprawić komunikację skierowaną do konsumentów**, stosując jasne, ujednoczone i obejmujące całą UE systemy oznakowania, które pozwalają konsumentom rozpoznać produkty z hodowli bezklatkowej oraz przestrzegającej wyższych norm dobrostanu zwierząt, zarówno w przypadku produktów podstawowych, jak i produktów pochodzących z przetwórstwa.
- **UE powinna wspierać produkcję i konsumpcję ekologiczną, stanowiącą czynnik napędzający rynkowy popyt na produkty z hodowli bezklatkowej**, uwzględniając cele w zakresie rynkowej absorpcji produktów ekologicznych oraz wspierając włączanie ich do polityki zamówień publicznych, obrotu rynkowego i informacji konsumenckiej.
- **UE powinna wzmocnić politykę handlową ukierunkowaną na zapobieganie nieuczciwej konkurencji dla produktów z hodowli bezklatkowych ze strony produktów importowanych z obszarów o niskim poziomie troski o dobrostan zwierząt**, zapewniając, aby produkty przywożone na rynek UE spełniały normy równoważne normom unijnym lub były objęte odpowiednimi rozwiązaniami zabezpieczającymi.

Podsumowując, w obliczu przygotowań UE do reform w dziedzinie dobrostanu zwierząt dowody pokazują jasno, że przejście na systemy hodowli bezklatkowej jest wykonalne, ale wymaga pewności ustawodawstwa, ukierunkowanego i dobrze zaprojektowanego wsparcia finansowego, a także zdecydowanych środków po stronie popytu. Bez wzajemnego dopasowania tych elementów i bez

planowania ukierunkowanego na konkretne gatunki UE naraża się na transformację, która będzie powolna i niespójna. W przypadku dopasowania i planowania rezygnacja z klatek może przynieść trwałą poprawę dobrostanu zwierząt, a jednocześnie sprzyjać opłacalnym i odpornym systemom hodowli.

10. ZAŁĄCZNIK 4 - POLSKA

10.1 Najważniejsze cechy sektora produkcji zwierzęcej

Sektor produkcji zwierzęcej stanowi ważną część sektora rolnictwa w Polsce, zarówno z perspektywy gospodarczej, jak i społecznej. W 2024 r. produkcja zwierzęca w Polsce stanowiła 62,7% całkowitej produkcji rolnej (GUS, 2025), co świadczy o stosunkowo stabilnym udziale obserwowanym w ostatniej dekadzie. Polska jest jednym z największych hodowców zwierząt gospodarskich w Europie, z istotną liczbą bydła, trzody chlewnej i drobiu, co potwierdzają dane zamieszczone w poniższej tabeli (Eurostat, 2024). Jak wynika z danych GUS, pogłowie zwierząt gospodarskich w Polsce w 2024 r. wynosiło około 9,132 mln sztuk trzody chlewnej, 6,336 mln bydła i 244 mln sztuk drobiu. Na sektor drobiu składało się około 57 mln kur niosek i ponad 187 mln brojlerów (GUS, 2025). W związku z tym, sektor drobiu był najszybciej rozwijającym się sektorem produkcji zwierząt w Polsce, głównie dzięki dużemu popytowi eksportowemu.

Tabela 19: Liczba zwierząt gospodarskich w Polsce i udział w ogólnej liczbie zwierząt gospodarskich w UE

	Bydło	Trzoda chlewna	Droób
Pogłowie / DJP	6 190 930 zwierząt w 2024 r.	9 078 250 zwierząt w 2024 r.	2 650 000 DJP w 2020 r.
Udział w DJP ogółem	45,5%	28,1%	26%
Pogłowie w UE / DJP	71 896 320 zwierząt w 2024 r.	132 135 520 zwierząt w 2024 r.	19 597 160 DJP w 2020 r.
Udział w UE ogółem	8,6% zwierząt w UE w 2024 r.	6,9% zwierząt w UE w 2024 r.	13,52% zwierząt w UE w 2020 r.
Pogłowie / DJP	4. miejsce pod względem liczby zwierząt w 2024 r.	6. miejsce pod względem liczby zwierząt w 2024 r.	2. miejsce pod względem DJP w 2023 r.

Źródło: Eurostat i [Wskaźniki kontekstowe WPR](#)

Liczba gospodarstw rolnych ze zwierzętami gospodarskimi spadała stopniowo w ostatniej dekadzie. De facto w latach 2010–2020 liczba gospodarstw hodujących zwierzęta zmniejszyła się o prawie 30%, do 1 302 330 gospodarstw rolnych w 2020 r. (Eurostat, 2020). Wolumeny produkcji pozostają jednak stabilne lub wręcz wzrastają, co jest wynikiem większej produktywności (Eurostat, 2020; GUS 2020). Obecnie średni wiek hodowcy w Polsce to 52 lata, a więc jest zbliżony do średniej unijnej (GUS, 2023; GUS, 2020). W rezultacie wyzwaniem pozostaje

luka pokoleniowa, jako że młodzi hodowcy mają ograniczony dostęp do gruntów i kredytów, mimo ukierunkowanych środków WPR i środków krajowych służących wspieraniu osób rozpoczynających działalność w tym sektorze.

W poszczególnych sektorach widać wyraźne różnice w zależności od regionu, ponieważ intensywną produkcję obserwuje się w kilku kluczowych województwach, a obok jednostek produkcji prowadzonej na skalę przemysłową istnieją małe i średnie rodzinne gospodarstwa rolne (GUS, 2023; MRiRW, 2024). Województwa mazowieckie, wielkopolskie i kujawsko-pomorskie stanowią główne ośrodki produkcji trzody chlewnej i drobiu, natomiast podlaskie i mazowieckie dominują pod względem hodowli bydła i chowu bydła mlecznego (GUS, 2023). Regionalna koncentracja intensywnych systemów produkcji doprowadziła do wyzwań środowiskowych, szczególnie w kwestii gospodarowania obornikiem, lokalnej jakości wody i emisji gazów cieplarnianych. Ogólny poziom emisji gazów cieplarnianych w rolnictwie pochodzących z sektora produkcji zwierzęcej szacuje się na 14,2 mln ton ekwiwalentu CO₂ oraz około 32% ogólnych emisji metanu w Polsce (KOBiZE, 2022).

10.2 Konsumpcja i handel związany z produktami zwierzęcymi w Polsce

Polska pozostaje eksporterem netto produktów zwierzęcych, szczególnie mięsa drobiowego i jaj. W 2023 r. eksport mięsa drobiowego wyniósł 1,5 mln ton, a trafiało ono głównie do Niemiec, Francji i Niderlandów, co czyniło Polskę trzecim pod względem wielkości eksporterem w UE (Eurostat, 2024). Z kolei eksport jaj kształtował się na poziomie około 240 000 ton, trafiających głównie na rynek unijny. Import zwierząt żywych w porównaniu z powyższymi danymi sprawia wrażenie bardziej ograniczonego, chociaż przywóz produktów przetworzonego mięsa drobiowego i wieprzowego wzrósł od 2022 r. (Eurostat, 2024).

Jeżeli chodzi o wzory konsumpcji, średni poziom spożycia mięsa pozostaje wysoki i wynosi około 73 kg na osobę rocznie, przy czym 40% ogólnego spożycia to drób (GUS, 2023). Spożycie jaj pozostaje na względnie stabilnym poziomie, ponieważ średni roczny poziom spożycia wynosi około 190–200 jaj na osobę, a więc nieco powyżej unijnej średniej. Podejście konsumentów zaczyna się jednak zmieniać. Jak wynika z ankiety przeprowadzonej przez Compassion in World Farming Polska, 42% respondentów zamierzało ograniczyć jedzenie mięsa, już je ograniczyło lub przestało jeść mięso (CIWF, 2025). Chociaż ankieta ta pokazuje coraz większe zainteresowanie dobrostanem zwierząt, głównym elementem kształtującym nawyki konsumentów pozostają ceny.

10.3 Przejście na chów bezklatkowy w sektorze cieląt w Polsce

10.3.1 Najważniejsze cechy sektora

Populacja bydła w Polsce w 2024 r. przekroczyła 6,2 mln sztuk, przy czym 2,2 mln to krowy mleczne, co sprawia, że kraj ten jest jednym z czołowych producentów bydła w UE (Eurostat, 2024; GUS, 2024). Jeżeli chodzi o koncentrację regionalną, hodowla skupiona jest w regionach województwa podlaskiego i mazowieckiego, gdzie dominuje tradycyjny chów bydła mlecznego (GIW, 2023). Wielkość krajowej produkcji wołowiny w 2024 r. szacowano na ponad 570 tys. ton w masie tuszy ciepłej, a ogólne poziomy uboju bydła nieco wzrastały pomimo obserwowanego spadku wielkości stad (GUS, 2024).

Stosowanie izolacji w sektorze

Systemy odchowu cieląt w Polsce zakładają głównie odchów w indywidualnych kojcach lub budkach „igloo” przez pierwsze osiem tygodni, co ogranicza naturalne zachowania zwierząt, mimo spełniania norm dobrostanu określonych w dyrektywie 2008/119/WE (Otwarte Klatki, 2025). Po tym okresie zaleca się odchów grupowy, przy czym rozwiązania różnią się w zależności od gospodarstwa. Główne wątpliwości związane z dobrostanem cieląt dotyczą odizolowania od stada na wczesnym etapie życia. Standardowe praktyki stosowane w przypadku cieląt w Polsce są zgodne z podstawowymi przepisami unijnymi odnoszącymi się do cieląt, przy czym niektóre hodowle przestrzegają certyfikacji zakładających wyższe normy w dziedzinie dobrostanu (GIW, 2023).

Czynniki po stronie popytu i tendencje w konsumpcji

Popyt na produkty pochodzące od cieląt pozostaje w Polsce na dość wysokim poziomie, co wynika ze stabilnego poziomu konsumpcji oraz rozwijającej się branży przetwórstwa (Eurostat, 2024; Związek Polskie Mięso, 2024). Trendy w konsumpcji kształtują się pod wpływem zmian w preferencjach żywieniowych, w których obserwuje się umiarkowany zwrot w kierunku produktów mleczarskich i produktów z cielęciny pochodzących z hodowli ekologicznych i zapewniających wyższy poziom dobrostanu zwierząt. Na decyzje zakupowe w tym sektorze wpływ mają jednak przede wszystkim kwestie ekonomiczne, szczególnie na obszarach wiejskich, gdzie dominują bardziej tradycyjne wzorce konsumpcji (Związek Polskie Mięso, 2023).

Handel w sektorze cielęciny

Polska jest aktywnym eksporterem żywych cieląt, cielęciny oraz produktów mleczarskich, przy czym wywóz odbywa się głównie do krajów ościennych w obrębie rynku UE (Eurostat, 2024). Poziom importu jest stosunkowo

ograniczony, ale ma znaczenie dla zachowania równowagi w podaży krajowej, szczególnie pod względem stad hodowlanych (Eurostat, 2024).

10.3.2 Bariery i czynniki napędzające wdrażanie przejścia na wolnostanowiskowy odchów cieląt w Polsce

Ze względu na znaczenie sektora bydła w Polsce każdego roku rodzi się wiele cieląt. Jak już podkreślono, większość z nich przebywa w pierwszych tygodniach życia w indywidualnych kojcach lub budkach. Wynika to głównie z braku szczegółowych **przepisów** krajowych odnoszących się do cieląt, co skutkuje stosowaniem podstawowych przepisów unijnych, które zezwalają na odchów cieląt w indywidualnych kojcach lub budkach przez pierwsze 8 tygodni życia. Istotne zmiany w praktykach dotyczących stanowiska odchowu mogłyby zatem nastąpić pod wpływem zmiany prawodawstwa unijnego.

Jeżeli na szczeblu krajowym nie ma dostatecznych **instrumentów finansowania**, by wspierać grupowy odchów cieląt, można zapewnić pomoc, wykorzystując program inwestycyjny przewidziany w opracowanym przez Polskę Planie Strategicznym dla WPR. W ramach tego programu zakup instalacji przeznaczonych na grupowy odchów cieląt kwalifikuje się do wsparcia finansowego. Nie jest jednak pewne, jaka część budżetu programu jest faktycznie kierowana na zapewnienie stanowisk dla cieląt.

Jak wskazano w tabeli poniżej, pomimo powiązania z poprawą dobrostanu cieląt postęp w zapewnieniu grupowego odchowu cieląt jest ograniczony, ponieważ – przykładowo – zaangażowanie sprzedawców lub przetwórców w kwestię dobrostanu zwierząt jest ograniczone i niespójne. Dodatkowo brakuje **systemów oznakowania** związanych z dobrostanem cieląt.

Co więcej, niektórych hodowców mogą zniechęcać potencjalne skutki grupowego odchowu dla **zdrowia** cieląt. W rezultacie kluczowe znaczenie dla stworzenia warunków na potrzeby przejścia na grupowy odchów cieląt ma zapewnienie doradztwa i szkolenia.

Tabela 20: Bariery i czynniki napędzające w przejściu na wolnostanowiskowy odchów cieląt w Polsce

Bariery i czynniki napędzające
<p>Regulacje i polityka</p> <p>Dyrektywa 2008/119/WE, transponowana do polskiego porządku prawnego rozporządzeniem MRiRW na podstawie ustawy o ochronie zwierząt dopuszcza możliwość trzymania cieląt w indywidualnych kojcach przez pierwsze osiem tygodni życia.</p> <p>W praktyce tego rodzaju system jest stosowany w przypadku około 80% cieląt w Polsce (Otwarte Klatki, 2023). Nie istnieje żaden plan krajowego zakazu ani stopniowego eliminowania odchowu w indywidualnych kojcach. Za egzekwowanie przepisów odpowiada Główny Inspektor Sanitarny, działający poprzez placówki terenowe, przy czym publiczny dostęp do danych o wynikach kontroli pozostaje ograniczony.</p>

Instrumenty finansowania

Poprawa dobrostanu cieląt może być wspierana w ramach programu „Dobrostan zwierząt”, obejmującego bydło i zapewniającego roczne dopłaty na przestrzeganie wyższych norm w dziedzinie dobrostanu zwierząt (MRiRW, 2024). Również program KPO „Rolnictwo 4.0” zapewnia finansowanie na modernizację i automatyzację, w tym systemy automatycznego podawania paszy lub czujniki środowiskowe, które mogą pośrednio wspomagać systemy odchowu grupowego (MRiRW, 2024).

Źródłem wsparcia na wdrażanie grupowego odchowu cieląt może być też opracowany przez Polskę Plan Strategiczny dla WPR. Inwestycją kwalifikującą się do wsparcia w ramach programu WPR – moduł „I 10.15” – jest zakup budek do grupowego odchowu cieląt¹⁷². Nie jest jednak jasne, jaka część z kwoty 309 mln EUR przeznaczonej na ten program wsparcia na okres 2023–2027 faktycznie zostanie przeznaczona na stanowiska dla cieląt. Inną praktyką, wspieraną przez Polskę w ramach jej programu „Ekoschemat” w module I 4.6, jest odsadzenie cieląt nie wcześniej niż 5 dni po urodzeniu.

Koszty

Zmiana indywidualnych kociów lub budek na grupowy odchow może wymagać inwestycji strukturalnych w hodowli, polegających na przykład na adaptacji stodoły, poprawie wentylacji czy zakupie nowych systemów podawania paszy (Otwarte Klatki, 2023). Początkowy wzrost ryzyka wystąpienia chorób jelitowych i układu oddechowego, potencjalnie związany z odchowem grupowym, może mieć wpływ na koszty, co wymaga starannego zarządzania. Jeśli chodzi o wydajność, dane wskazują, że długofalowa wydajność produkcji może dorównać wydajności występującej w przypadku odchowu indywidualnego lub nawet ją przewyższyć, mimo że nie są jeszcze dostępne szacunki kosztów odnoszące się konkretnie do Polski (EFSA, 2023).

Środki po stronie popytu

Produkty pochodzące od cieląt nie są objęte obowiązkowym oznakowaniem dotyczącym dobrostanu zwierząt, co ogranicza świadomość konsumentów na temat warunków produkcji (na przykład rozporządzenie nr 1169/2011 dotyczy ogólnych informacji o żywności, ale nie obejmuje wskaźników dobrostanu zwierząt). Zaangażowanie sprzedawców detalicznych lub przetwórców w kwestie dobrostanu jest ograniczone i niespójne, co oznacza, że przejście na odchow grupowy nie jest premiiowane przez rynek. Zagadnienia dotyczące dobrostanu zwierząt rzadko uwzględniane są w zamówieniach publicznych.

Dobrostan i zdrowie zwierząt

Indywidualne budki ograniczają interakcje społeczne, ale pozwalają na łatwiejszą kontrolę chorób na wczesnym etapie życia zwierzęcia. Odchow grupowy może mieć pozytywny wpływ na rozwój behawioralny, socjalizację oraz dobrostan w wymiarze długofalowym, ale wymaga bardziej rygorystycznej higieny, zarządzania podawaniem paszy oraz wentylacji, aby uniknąć wyższego poziomu chorobowości (EFSA, 2023). Efekty zdrowotne wśród cieląt w okresie przejściowym zależą w dużej mierze od profilaktyki chorób, szczególnie w przypadku zaburzeń układu oddechowego i trawiennego.

Badania naukowe, projekty i innowacje

Wsparcie na innowacje w dziedzinie dobrostanu cieląt ma charakter przede wszystkim pośredni. Usługi doradztwa i inicjatywy szkoleniowe AKIS oferowane w ramach WPR zapewniają wskazówki techniczne na potrzeby poprawy zarządzania stanowiskami grupowymi. Program

¹⁷² https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardCapPlan/catalogue_interventions.html?page=ByUnitAmount

„Rolnictwo 4.0” w ramach KPO pozwala na finansowanie narzędzi cyfrowych, które ułatwiają kontrolowanie chorób na stanowiskach odchowu grupowego (MRiRW, 2024). Działanie inwestycyjne I.10.15 przewiduje możliwość finansowania infrastruktury poprawiającej dobrostan cieląt. Polska nie ma jednak żadnych wyspecjalizowanych programów badawczo-rozwojowych ani pilotażowych hodowli, ukierunkowanych konkretnie na przejście z indywidualnego odchowu cieląt na grupowy, a potencjał doradczy jest nadal ograniczony (Otwarte Klatki, 2023).

10.4 Przejście na chów bezklatkowy w sektorze kur niosek w Polsce

10.4.1 Najważniejsze cechy sektora

Sektor kur niosek w Polsce odpowiadał w 2024 r. za produkcję około 8,2% łącznej liczby jaj w UE, co czyniło ten kraj piątym pod względem wielkości producentem w UE, z populacją kur niosek przekraczającą 50 mln sztuk (Compassion in World Farming, 2025; Eurostat 2024). Produkcja koncentruje się głównie w województwach wielkopolskim i mazowieckim, gdzie dominują intensywne hodowle drobiu. Taka skala produkcji doprowadziła do poważnych obciążeń środowiskowych związanych z sektorem drobiu, co wiąże się z obawami dotyczącymi emisji metanu oraz gospodarowania odpadami (KOBiZE, 2022).

Stosowanie klatek w sektorze

Tradycyjnym systemem chowu kur niosek w Polsce jest stosowanie tzw. klatek „wzbogaconych”, w których w 2023 r. żyło około 67% populacji tych zwierząt, natomiast pozostałe kury są hodowane w systemie chowu ściółkowego, na wolnym wybiegu i w systemach ekologicznych (Otwarte Klatki, 2025). Świadczy to o stopniowym spadku, ponieważ w 2010 r. odsetek ten wynosił 84%, a w 2019 r. – 74%. Postęp w przejściu na chów bezklatkowy jest jednak powolny, ponieważ wyraźniej widać go w hodowlach mniejszych i współpracujących ze sprzedawcami detalicznymi, podczas gdy hodowle przemysłowe nadal bazują na chowie klatkowym (GIW, 2023; Otwarte Klatki, 2025). Występowanie ognisk chorobowych doprowadziło do szeregu wyzwań związanych ze stanowiskami dla kur niosek, co wzmocniło grunt dla postulatu zmiany prowadzącej ku poprawie warunków, która to zmiana przyczynia się do ograniczenia stresu i wzmocnienia układu odpornościowego zwierząt (USDA, 2025).

Czynniki po stronie popytu i tendencje w konsumpcji

Coraz większa świadomość konsumentów w kwestii dobrostanu zwierząt ma wpływ chociażby na polski rynek jaj, ponieważ przykładowo w 2024 r. około 70% konsumentów preferowało jaja z chowu bezklatkowego lub ekologicznego (Compassion in World Farming, 2025). Konsumpcja indywidualna nieco spada i szacuje się, że jej poziom w 2022 r. wynosił około 156 jaj na osobę rocznie, co stanowi wynik niższy niż 200 jaj na osobę w 2012 r. (Sprawozdanie Związku Polskie

Mięso, 2023). Sprzedawcy detaliczni coraz bardziej angażują się w identyfikowalne produkty z chowu bezklatkowego: przykładowo ponad 140 firm zadeklarowało, że wyeliminuje ze sklepów jaja z chowu klatkowego do 2025 r. (Compassion in World Farming, 2025). Udział produktów z chowu bezklatkowego stanowi od 25% do 30% rynku detalicznego w głównych sieciach supermarketów, a znaczący wzrost zaobserwowano w kategoriach produktów ekologicznych i produktów z wolnego wybiegu (Sprawozdanie Związku Polskie Mięso, 2023). Pomimo coraz większego wyczulenia konsumentów na kwestie dobrostanu zwierząt, głównymi kryteriami kształtującymi ich decyzje pozostają ograniczenia ekonomiczne (Eurostat, 2023).

Handel w sektorze kur niosek

Polska jest ważnym eksporterem jaj, wywożącym około 240 000 ton głównie do państw członkowskich UE, a jednocześnie utrzymującym pewien stosunkowo niski poziom przywozu na potrzeby wyrównania zakłóceń dostaw (Eurostat, 2024). Na dynamikę obrotu wpływają zmiany dostaw powiązane z chorobami oraz trwające przejście na chów bezklatkowy, które stanowi odpowiedź na rozwijające się regulacje rynkowe i oczekiwania konsumentów (Eurostat, 2024).

10.4.2 Bariery i czynniki napędzające wdrażanie przejścia na bezklatkowy chów kur niosek w Polsce

Sektor kur niosek stanowi ważną część sektora hodowli zwierząt w Polsce i zajmuje piąte miejsce w UE pod względem wielkości produkcji. Duża część produkcji, jak już opisano powyżej, opiera się na stosowaniu tzw. **klatek „wzbogaconych”**, pomimo stosunkowo dużego udziału alternatywnych systemów chowu. Można odnieść wrażenie, że przejście na systemy chowu bezklatkowego w przypadku kur niosek nie tylko poprawiłoby dobrostan zwierząt, ale też **odpowiadałoby na oczekiwania konsumentów**, co mogłoby potencjalnie wpłynąć na aktualnie zniżkową tendencję w indywidualnym spożyciu jaj.

Jak wyjaśniono w poniższej tabeli, aktualne **przepisy** obowiązujące w Polsce są dostosowane do podstawowych wymogów unijnych, które zezwalają na stosowanie tzw. klatek „wzbogaconych”. Podkreśla to potencjalne znaczenie zmiany przepisów unijnych dla kur niosek.

Pomimo braku ustawowego zakazu stosowania tzw. klatek „wzbogaconych”, Polska wprowadziła pewne **instrumenty finansowania**, mające na celu wspieranie bezklatkowej produkcji kur niosek, głównie w ramach Planu Strategicznego dla WPR. Instrument ten jest bardzo ważny dla wdrażania zmian, ponieważ zmiany tego rodzaju mogą wiązać się z koniecznością dokonania **inwestycji** strukturalnych w hodowli i zwiększać **koszty bieżące**, co może zniechęcać hodowców, zwłaszcza mniejszych gospodarstw, o czym mowa w tabeli poniżej.

Wsparciem dla zmian może być nie tylko istnienie instrumentów finansowania, ale też **zaangażowanie sprzedawców detalicznych**. Zachęcać do przechodzenia na tego rodzaju systemy mogły być również większe inwestycje w **programy badawcze i programy pomocy technicznej** koncentrujące się na systemach chowu bezklatkowego.

Tabela 21: Bariery i czynniki napędzające w przejściu na bezklatkowy chów kur niosek w Polsce

Bariery i czynniki napędzające
<p>Regulacje i polityka</p> <p>Obowiązujące w Polsce przepisy odnoszące się do kur niosek stanowią tłumaczenie dyrektywy 1999/75. W związku z tym tzw. klatki „wzbogacone” są legalne i dominują w produkcji, ponieważ nie istnieje krajowy zakaz ich stosowania ani harmonogram przejścia na chów bezklatkowy (Otwarte Klatki, 2023). W rezultacie zmiany przepisów unijnych mogłyby doprowadzić do szeregu ulepszeń w praktykach chowu zwierząt w produkcji jaj.</p>
<p>Instrumenty finansowania</p> <p>Ekoschemat „Dobrostan zwierząt” (moduł I 4.6) przewiduje dopłaty na działania związane z dobrostanem, ukierunkowane na różne gatunki. Aby skorzystać z tych dopłat, hodowcy kur niosek muszą hodować zwierzęta poza klatkami. Wspomniany program pomocy może zatem bezpośrednio przyczynić się do odchodzenia od chowu klatkowego w sektorze kur niosek. Wygląda jednak na to, że tylko niewielka część sektora otrzymuje te dopłaty. Program wsparcia przewidziany w programie rozwoju obszarów wiejskich w ramach WPR (I.10.15) jest ukierunkowany na określone gatunki zwierząt, takie jak bydło i trzoda chlewna, ale nie ma zastosowania do drobiu.</p>
<p>Koszty</p> <p>Klatki „wzbogacone” są środowiskiem chowu dla około 76% kur niosek w Polsce. Przejście na chów ściółkowy/woliery wiąże się z wysokimi nakładami inwestycyjnymi i wyższymi kosztami operacyjnymi. Wydajność produkcji może nieco spaść (ze względu na mniejszą liczbę jaj przypadającą na kurę lub wyższą umieralność), szczególnie w perspektywie krótkoterminowej. Wynika to z faktu, że ptaki na większej przestrzeni poświęcają więcej energii na ruch i termoregulację, oraz musi dojść do ponownego ustalenia hierarchii, a we wczesnych fazach stosowania nowych systemów zdarzają się błędy zarządcze (EFSA, 2023; WUR, 2021).</p>
<p>Środki po stronie popytu</p> <p>Jaja muszą być oznakowane kodami od 0 do 3 (0 – jaja z chowu ekologicznego, 1 – jaja z chowu na wolnym wybiegu, 2 – jaja z chowu ściółkowego, 3 – jaja z chowu klatkowego) (rozporządzenie (WE) nr 589/2008), dzięki czemu systemy produkcji są przejrzyste dla konsumentów (Kowaliszyn i in., 2012). Wyniki ankiet wskazują, że konsumenci preferują jaja z chowu bezklatkowego / na wolnym wybiegu, a opcje te wybiera ok. 70% respondentów (Compassion in World Farming, 2025).</p> <p>Ponad 140 firm, w tym główne sieci, takie jak Biedronka i Żabka, zobowiązały się do wyeliminowania sprzedaży jaj z chowu klatkowego do 2025 r., co stwarza w łańcuchu dostaw silną presję na hodowlę bezklatkową (Otwarte Klatki, 2025). Powoli tendencja zaczyna pojawiać się w zamówieniach publicznych, co daje dalszy potencjał popytu (Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Olsztynie, 2025).</p>

Dobrostan i zdrowie zwierząt

Korzyści płynące ze stosowania systemów bezklatkowego chowu kur niosek są szeroko dostrzegane w literaturze, a autorzy zwracają uwagę przede wszystkim na warunki umożliwiające realizację naturalnych zachowań gatunkowych, takich jak grzędowanie, gniazdowanie i kąpiele piaskowe. Okresy przejściowe mogą jednak wiązać się z podwyższonym ryzykiem wrywania puchu, kanibalizmu oraz rozprzestrzeniania chorób, szczególnie w przypadku problemów z zarządzaniem gęstością obsady, jakością ściółki i wentylacją (EFSA, 2023).

Badania naukowe, projekty i innowacje

Dużą część badań istotnych dla przejścia na chów bezklatkowy prowadzą organizacje pozarządowe. Otwarte Klatki i Anima International regularnie publikują dokumenty orientacyjne oraz sprawozdania dotyczące tendencji rynkowych, praktyk hodowlanych oraz postępów obserwowanych wśród sprzedawców detalicznych (np. Compassion in World Farming, 2025; Otwarte Klatki, 2024). Publiczne wsparcie innowacji ma głównie charakter pośredni: Program Rolnictwo 4.0 w ramach KPO umożliwia finansowanie automatyzacji, wentylacji oraz systemów monitorowania, a w ramach programów doradztwa i szkoleniowych oferowane jest wsparcie techniczne (MRiRW, 2024). Polska nadal nie dysponuje jednak wyspecjalizowanymi krajowymi programami badawczymi ani programami pilotażowymi skoncentrowanymi wyłącznie na bezklatkowym chowie kur niosek.

10.5 Źródła

Compassion in World Farming (2025), Informacja prasowa, Warszawa
<https://www.ciwf.pl/media/7460750/informacja-prasowa-sondaz-spozycie-miesa-pbs-2025.pdf>

Compassion in World Farming (2025), Polski rynek jaj 2024 a tranzycja do chowu bezklatkowego, <https://www.ciwf.pl/media/7460334/polski-rynek-jaj-2024-food-business-compassion-in-world-farming-polska.pdf>

European Medicines Agency (2023), Sales of Veterinary Antimicrobial Agents in 31 European Countries in 2022. Trends from 2010 to 2022, 13th ESVAC Report, European Medicines Agency,
https://www.ema.europa.eu/en/documents/report/sales-veterinary-antimicrobial-agents-31-european-countries-2022-trends-2010-2022-thirteenth-esvac-report_en.pdf

European Food Safety Authority (2023), Welfare of laying hens on farm, EFSA Journal, 21(2): 7789, <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/7789>

European Union (1999), Council Directive 1999/74/EC of 19 July 1999 laying down minimum standards for the protection of laying hens, Official Journal L 203, 3 August 1999, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31999L0074>

Eurostat (2024), Agricultural statistics – livestock population and trade, European Commission,
https://ec.europa.eu/eurostat/web/agriculture/database?node_code=apro_mt_ls

Eurostat (2023), Key figures on the European food chain, European Commission, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/15216629/18054337/KS-FK-23-001-EN-N.pdf/048e130f-79fa-e870-6c46-d80c9408620b?version=7.0&t=1707290893751>

Eurostat (2020), Agricultural holdings by agricultural area, European Commission, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tag00001/default/table?lang=en&category=t_agr.t_ef

Główny Instytut Weterynarii (2023), Raport roczny Głównego Inspektoratu Weterynarii 2023. Główny Inspektorat Weterynarii, Warszawa, <https://www.wetgiw.gov.pl/download/Raport-roczny-GLW-2023,5236.pdf>

Główny Urząd Statystyczny (2020), Powszechny Spis Rolny 2020, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/psr-2020/powszechny-spis-rolny-2020-charakterystyka-gospodarstw-domowych-rolnikow-na-podstawie-polaczonych-danych-z-psr-2020-i-nsp-2021,7,1.html>

Główny Urząd Statystyczny (2023), Rocznik statystyczny rolnictwa 2023. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-rolnictwa-2023,6,17.html>

Główny Urząd Statystyczny (2024), Dane wstępne: produkcja zwierzęca i wartość produkcji rolnej w 2023 r. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/produkcja-zwierzeczna-zwierzeta-gospodarskie/zwierzeta-gospodarskie-w-2024-r-,6,25.html>

Główny Urząd Statystyczny. (2025). Zwierzęta gospodarskie w 2024 r. https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5508/6/25/1/zwierzeta_gospodarskie_w_2024.pdf

Kowaliszyn, B., Sitkowska, B., Mroczkowski S. (2012), Wiedza i przekonania konsumentów na temat jaj kurzych, Przegląd Hodowlany 7-9/2012, <http://ph.ptz.icm.edu.pl/wp-content/uploads/2016/12/13-Kowaliszyn.pdf>

Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (2022), National Greenhouse Gas Inventory Report for Poland 2022. Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami, Warszawa, https://www.kobize.pl/uploads/materialy/materialy_do_pobrania/krajowa_inwentaryzacja_emisji/NIR_2022_raport_syntetyczny_PL.pdf

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (2024). Informacja o realizacji Wspólnej Polityki Rolnej w Polsce. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/programowanie-ps-wpr>

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (2024), Rolnictwo 4.0 w ramach KPO, Warszawa, <https://www.gov.pl/web/arimr/dzialanie-6-wsparcie-inwestycji-rolnikow-w-zakresie-rolnictwa-40>

Związek Polskie Mięso, 2024, Badania ilościowe i jakościowe, <https://polskie-mieso.pl/badania-ilosciowe-i-jakosciowe/>

Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Olsztynie (2025), Proceeding: Jaja (sierpień 2025), Zakład Karny w Łławie, Platforma Zakupowa, <https://platformazakupowa.pl/transakcja/1159827>

Otwarte Klatki (2023), Jak wzmocnić prawną ochronę zwierząt w Polsce? Najważniejsze postulaty, Warszawa, <https://storage.googleapis.com/otwarteklatki-wp-media/sites/1/2023/09/Broszura-postulaty-polityczne-Otwarte-Klatki.pdf>

Otwarte Klatki (2025), Wycofanie jaj z chowu klatkowego. Podsumowanie postępów w branży spożywczej, handlowej i HoReCa, Warszawa, https://storage.googleapis.com/otwarteklatki-wp-media/sites/1/2025/04/Wycofanie-jaj-z-chowu-klatkowego_raport-za-2024.pdf

United States Department of Agriculture, Foreign Agricultural Service (2025), Animal Diseases Shake Polish Poultry Industry, https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Animal+Diseases+Shake+Polish+Poultry+Industry_Warsaw_Poland_PL_2025-0007#:~:text=culling%20of%207.7%20million%20birds%20on%20the%20infected%20farms

Wageningen University & Research (2023), Overview of the cage-free egg production sector in the EU, Wageningen Economic Research Report 2021-116, <https://edepot.wur.nl/583668>

